

J E L E N K Ö R.

Pest szombat november 23dikán.

1833.

94 szám.

Foglalat: Magyarország (144ik orsz. ülés. Megyei gyűlés Nyitrán nov. 11ikén. Állattenyésztő társasági közlemény. Pesti ref. egyházbeli harangok. Hangászati conservatorium Aradban). Ausztria (Constitutionnel és Beobachter az olasz szövetségről). Anglia (Londonban nov. 21kán conferentiai ülés és Themse-áradás; mesterlegényi egyesületek ellen a Morning-Chronicle, Globe és Times; Litterary-Gazette Ross kap. utjáról). Franciaország (Párisban nagy revue nov. 5ikén; Persil beszéde; mesterlegény-csoportozás; spanyol hírek bayonnei 's bordeauxi levelek 's a Bulletin du Soir után). Németország (német conferentia). Törökország. Elegy- 's Ujabbhírek. Bankrészvény.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. Miután a' RR. mind a' fő táblához utasítandó végső urbéri üzenet, mind az urbéri cikkelyek fölterjesztését követendő fölírás javaslatit, 's az egész urbéri munkálatban tett összes változtatásokat a' közelebbi ker. ülésekben megvizsgálták vala, nov. 18kán a' 144ik orsz. ülésben elsőben is az üzenet 's fölírás javaslatit fogadák el, azután pedig mind a' két táblánál a' mondott munkálatot vevék ujdonaútnézés alá.

Nyitra: E' hónap 11ikén tartott megyei közgyűlésünk alkalmával, országgyűlési követink hivatalos jelentésikre előfordult németly orsz. tárgyak feletti tanácskozás után, igen érdekes volt egyik derék tisztünk Rajcsányi Bálint tiszti főügyvéd urnak a' megye RRihöz intézett tisztelő beszéde, mellyben hivatalának viselése betöltött 32ik évnapját (1801 óta) mintegy háláünnepeül hozván fel, igaz érzékenységgel tisztelé a' tek. megyének ennyi huzamu idő alatt szolgálatiban helyezett kegyes bizodalját. A' tek. RR. mingyárt szólása elején öröm-éjjennel fogadák őszinte érzelmeit, 's az előlülő másod alispán Marczibányi Lőrincz 's táblabíró Nyitra-Zerdahely Lőrincz uraknak a' ns RR. nevében mondott válaszbeszédök után, mellyben a' ns. főügyvéd urnak azon hosszú évsor alatt olly tiszta erénnyel, olly hazafi buzgósággal, szíves pontossággal 's emberi szeretettel viselt hivatalbeli szorgalmát (nem a' mindennapi bókولاتú stylistika szerint értve) valódi lelkesedéssel érinték, — mindezeket emlékül jegyzőkönyvükbe ígtatni rendelék. Illy hivatalt ennyi ideig 's 1801 óta megfordult borus és derős körülmények közt mindig dicsérettel viselni, valóban szép érdem! Estve a' tiszt. főügyvéd ur a' megye RReit fényes vendégletü táncz-vigsággal mulatá.

Állattenyésztő társaság.

Az állattenyésztő társaság' választottsága e' f. eszt. nov. 17., Pesten a' nemzeti casinóban ülest tartott. Főbb határozati, mellyekről a' közönséget tudósítani szükségesnek véli, e' következők: 1.) A' még 1833ról és előbbi évekről fizetlenül maradt alapított díj-aranyoknak levél által vagy személyesen behajtására az ülésben jelen volt ezen részvényes uu. kérettek 'sbizattak-meg: Andrásy György gróf; Földváry Antal; Marczibányi Lajos; Ráday Gedeon gróf; Széchenyi István gr. uu. és a' Jegyző. — 2.) Van-Dernath Vilmos gróf levele, mellyben a' társaság' czémainak előmozdítására Felső-Magyarországban egész készségét ajánlá, Andrásy György gróf mint titoknok által az ülésnek bemutatván, a' Választottság a' fentisztelt grófnak e' levélben kijelentett hazafiúi részvétét nagy örömmel 's köszönettel vette. — 3.) A' 10 fros részvényes urak ez uttal ujo-lag kéretnek, hogy hátramaradt részeiket vagy Pesten Heinrich János kapitány urnál (sütő utca, 620), vagy Bécsben Vaisz József udvari agens urnál lefizetni méltóztanának. Közelegvén a' jövő év is már, előre figyelmeztetnek mindennemű aláírók, mind az aranyoknak mind a' 10 p. forintnak annak idejében jó eleve leendő beküldésére. — 4.) Bhurtpore, az állattenyésztő társaság' ménje, 1834ben ismét hágni fog Pesten, a' köztelken, 30 pengő frért egyegy kanczát, 2 p. fr. a' lovásznak. A' ki magát aláírja, akár küld kanczát akár nem, tartozik az egész hágásbért megfizetni. Az aláírás-iv Pesten a' nemzeti casinóban találhatik; egyéb-iránt e' tárgyban Sahlender Tamás köztelki felügyelővel (Pest, üllői utca, köztelki ezelőtt gróf Károlyi major) bővebben értekezhetni.

Figyelmeztetés. Az 1833ki Gyepkönyv megjelenén, méltóztassanak a' részvényes urak a' nekik járó példányokat a' pesti nemzeti casinóból adandó alkalommal elvitetni.

Pest: F. nov. 10ikén jeles szertartással a' tárgy méltóságához képest ment végbe a' pesti evang. ref. egyház-toronybeli új harangoknak az isteni tiszteletre meghívó első közönséges megvonatásuk. Az ünnephez alkalmazott igen díszes magyar beszédet tartta reggeli 9 órakor Matócsy László kecskeméti evang. ref. prédikátor, melyet újdun jeladási harangoztatás után 10 órakor szép németségű prédikációval váltotta föl a' pesti evang. ágost. vall. lelkipásztor Kollár János ur. Kettőjük munkája között, melly mindkét részről bő tudománynak adta tanujelét, választást tenni nehez. Sajnálhatni azonban, hogy a' nagy esőszakadás 's a' m. tudom. Akademiának épen azon időben tartott nyilvános ülése miatt nem sok ember vala jelen. Megjegyzésre méltó: hogy ezen 3 harang, mellyek legkisebbje 651, másika 1159, harmadika pedig 2160 font súlyu, a' Navarin mellett elsüllyesztett, 's az utközet után kibuvárzott török álglyukból vannak öntve, melly álglyukat nagy jelességű Eberhardt H. pesti harangöntő Triesten által hozatott, 's egy darabja nála most is arab betűkkel 's czimmerrel az udvarán látható. Ez alkalomra írt verseit az azon ekklézsia főcurátorának mélt. főispán és hétszemélyes táblái közbiró Szilasy József urnak olvashatni mai Társalkodónkban.

Aradnak több szép irányi közül, mellyeket a' jelenkor szelleme számára kívíandóul jelelt ki, egy ismét létre jöve, u. m. hangászat-oktató-intézet. — Nimsgern Péter iskolai tanító urnak ez iránt tett, művészeti szeretetét tolmácsoló indítványa könnyen föllelkesíté Arad tisztos polgárit e' szép, jóval páros intézet alkotására, 's addig is, míg fenállhatását biztosító 's gyarapodását eszközlő eddig tett lépések teljes sikerbe jöhetnek, esztendőnkénti részvények állapítottak meg, millyeneket váltónak jusa van az intézetbe tanítványt küldeni 's rendelkezeteihez szavazva járulni. Az e' végre kibérelt épület különzött szobáiban 36 fiu- 's 24 leány-gyermek 's nevendék öt oktató által, órákra felosztott időkben majd énekelni taníttatik, majd a' muzsika minden

ágaiban naponként gyakoroltatik. Kezdődött ez 1832. másod felében csak próbául, míg bővebb szerkezetét elérheté most mult oct. kezdetével; melly időtől fogvást az a' tanulásra ösztönnel biró, vagy a' szülék által oda szánt gyermekeknek naponkénti szaporodásával rendszeren folytattatik a' mindenben szükséges rendtartásra városi tanácsnokokból választott egy Igazgató 's Titoknok felügyelők alatt. Javára imez intézetnek most folyó novemb. 15ikén másod ízben adatott már hangverseny e' conservatoriumi tanítók, az itten tanyázó dzsidás ezeread jeles hangász-kara 's több illy műkedvelő együtt-játszásukkal, ugy a' természettől ritka adománnyal biró, 's utóbbszor 2 variatiót egész hangász-kari kíséretben klaviron jeles könnyűséggel 's ügyességgel játszott temesvári Nigg József nevű 10 esztendő kis művész hozzájárultával, mellyeknél a' szép művészet 's közjó baráti mindenkép ügyekezének részvételökkel a' majdszépen kamatozandó pénz-alapot gyarapítani. Orczy Lőrincz b. megyénk főispánja, egyszersmind városi kir. biztos ur mostan itt létekor e' zsenge intézetet, két alispán 's több, megyei mint szinte városi tisztviselő urral meglátogatván, a' tanítványok részirői magyar 's német beszédekkel üdvözöltetve sziveskedett hódolatjokat elfogadni, 's előterjesztett szorgalmok fejledező gyümölcs-bimbóit érlelő pártfogása alá venni. Ha ezen hangászat-iskola az olaszországi 's párisi conservatoriumok tökéletességeit el nem érheti is, elég leendhet legalább a' jó, szép izlésnek, ugy a' természetben lappangó emberi tehetségek kifejthetésire 's megnemesíthetésire, ez előre törekvő jelenkor pedig megismérheti azon érdemét: hogy a' jövődönnek szebb emelkedése számára tehetsége szerint valamit tett. — D. J.

A U S Z T R I A.

A' bécsi Beobachter következő cikkelyt közöl: A' párisi Constitutionnelben a' következő cikkely találtatik: „A' Gazette de France római és mailandi tudósítások után írja, hogy a' legujabban kelekedett olasz szövetség oklevele vagy actája már minden illető féltől végleg alá van írva. Cardinal Odescalchi küldetett Rómából Modenába, hogy ott az ausztriai hatóságokkal ér-

teke
fő s
zítv
foed
re c
czin
czin
A' p
eze
ni,
nas
polg
gya
eze
mag
seit
tria
hog
her
sail
pán
hog
tak
dó
A'
La
's
sél
lad
eze
tri
ni
és
Or
bir
má
zó
ba
tic
sz
te
e
ta
C
sz
ál
s
v
ja
a'

tekezöleg rendbe hozzon mindent, mi még a' fő szerződésben külön megnevezve 's eligazitva nem volna. Az új szövetségnek (confederatio) az ausztriai Császár leendő directora, 's reménylik hogy a' protector czímet a' szentszéknek meghagyatni szokott czimzeti elsőség miatt nem fogja felvállalni. A' pápa e' szövetség pontjainál fogvást 25 ezer embert lesz köteles fegyverben tartani, u. m. 5000nyi rendes és fizetéses katonaságot, a' többit pedig indítható fegyveres polgárokból. Mondják, hogy Nápoly ugyan e' végre 17,000, Sardinia pedig 20 ezer rendes katonának tartatására kötelezé magát; azon ausztriai hercegek continenseit, kik Olaszországban bírnak, az ausztriai udvar fogja kiállítani és fizetni, úgy hogy a' toscanai herceg, Modena hercege, 's a' parmai hercegné a' statusaikba küldendő ausztriai őrizeti hadat csupán táplálni lesznek kötelesek. Ugy látszik, hogy ezen olasz-szövetségi meghatalmazottak Modenában fognak összegyűlni 's állandó szövetséggyűlési széküket is ott ütni fel. A' francia kormány nem reménylheti, hogy Lajos-Filepnek küldöttje Ferencz főherceg 's modenai uralkodó fővárosában elfogadtassék. — Mi, úgy mond a' Constitutionnel, hajladók vagyunk hinni, hogy a' Gazettenek ezen tudósítási valóságon alapulnak. Ausztriának már régóta szándéka szinte azzá tenni Olaszországot, mivé a' porosz politika és udvar Németországnak felét immár tévé Oroszországnak a' lengyelföld 's a' török birodalom juta. A' bécsi szerződések most már csak Franciaországra nézve kötelezők. — Mi, így szól erre az ausztriai Beobachter, bizonyossá tehetjük a' Constitutionnel, hogy erősen csalatkozok, ha azt hiszi, hogy a' Gazette de France jól van értesítve. Ezen ujság idézett cikkelyének egy szava sem igaz, és szintolly alaptalan a' megjegyzés, mellyet rájok maga a' Constitutionnel tön. Nem csak Franciaországra, hanem egész Európára nézve fenáll még a' bécsi congressusacta egy megszeghetetlen politikai alaptörvény teljes erejében, 's ezen erőt meg fogja az, akármit mondjanak vagy ohajtsanak a' jó rend 's politikai béke ellenségi, az

(éjszaki) hatalmak szeme előtt mindenkor tartani. —

A N G L I A.

A' nov. 2dikán tartott conferentián az ausztriai, orosz és porosz meghatalmazottak 's lord Palmerston valának jelen 's egy óra hosszig tanakodtak. Haagai hírek szerint a' hollandi király hg. Schwarzenberg előterjesztésinek csakugyan engedett 's nem csak Luxemburg miatt megtevé a' lépést a' német szövetségnél 's háza rokoninál, hanem minden egyéb akadály elhárítására is hajladó, úgy hogy mármost a' belga ügynek vég elintéztetését alaposan lehet reményleni. — Nov. 2ika hajnalán a' Themse árja annyira megdagadt, hogy Londonnak több tájait víz alá borította. Szerencsére illy korán — 4 órakor reggel — még nem jártak emberek az utcán 's így haláleset nem történt, de a' házakban, pinczékben 'stb. a' víz sok kárt tön. Ez egy ugró-ár (Springfluth) lehetett, millyen a' Themseben néha előfordúl, de ez úttal sokkal korábban jöve mint máskor, 's a' londoniak e' körülményből igen kemény telet jövendölnek.

A' Morning-Chronicle következőleg elmélkedik az Angliában is divatozni kezdő mesterlegény 's gyárházmunkás-egyesületekről: Nincs gondolkodó ember, ki aggodalommal ne nézné azon messze terjedő szövetkezéseket a' kézmunkás osztályok között, mellyek egy idő óta Trades-Unions nevezet alatt képeződtenek 's a' munkásokat mestereik és gyáruraik ellenörködése alól kivonják. Az illy szövetkezések despotismusának el kell enyészni, vagy ők fogják minden kézmű- és gyárházinkat elenyészteni! — Azonban egy másik veszély is fenyeget bennünket, melly még sürgetőbben kívánja a' köz figyelmet, t. i. a' gyujtogatások, mellyek az ország igen nagy részében sűrűn 's előre készített terv szerint történnek. Fackehamben oct. 31ikén gyűlést tartottak az ottani birtokosok és földbérlok, 's abban azon módokról tanakodtak, mellyekkel a' gyalázatos bűnnek legsikeresebben elejét vehetnék. Azt hitetik el némelly fondorkodók a' tudatlan pórnéppel, hogy ha uraikat gyujtogatásokkal ijesztgetik, ez által sorsukon könnyíteni 's több több kedvezést fognak

kinyerni! Valóban ideje, hogy e' fenyegető roszra kellő figyelemmel legyünk; vannak t. i. emberek, kik minden elkövetnek, hogy a' kézmunkásokat mind falukon mind a' városokban minél inkább felingereljék 's fel-dübítsék. — Hasonló értelemben van a' Globe, melly egyszersmind azon súlyos körülményre emlékeztet, hogy hasonló egyesületek a' kézmunkások közt épen most Franciaországban is (l. Francz.) nagy forrásban vannak. — A' Literary-Gazette Ross kapitány földszarki utjának resultatumiról következőleg ítélt: Mindent össze véve úgy látszik, hogy mintegy 150 m.földnyi fordulat (excursio) a' Prince-regens-út déli vége felé teszi mind azt, a' mit derék hajósink fáradozásának ez úttal köszönhetünk. Valljon e' benyílás (a' Prince-regens-út t. i.) a' Fary és Hekla útjaival 's a' Repulse- és Hudsonöböllel egybe függ e? ez még mindig titok előttünk; úgy szinte, ha valljon egy földszoros (isthmus), vagy talán tó- vagy szigetcsoport választja éel a' két Öczeánt egymástól? — Mi Amerika éjszakkéleti vég csúcának feltalálását illeti, az ha szinte hihető is, annyi ingatag 's bizonytalan tudósítással van egybe kötve, hogy még bizonyosnak 's elhatározottnak nem mondhatni. Mintegy 200 angol m.földnyire kellene még a' Cap-Furnagain felé behatni azon túl, a' meddig Ross kapitány eljuta; föl kellene venni a' partot azon két pont között, melyekre Franklin és Beschey kapitányok értenek; sőt még a' Prince-regens-út (Einfahrt) keleti tájait is ki kellene vonni a' homályból, melly most rajtok fekszik, 's névszerint megtudni: ha e' részről nem juthatni e valamely más tengerre, ámbár mi azt hisszük, hogy a' Prince-regens-út v. bemenet csakugyan zárt öböl 's nem egyéb.

A' Times egy újabb cikkelyében következőleg ír az említett kézmunkás egyesületekről. Vala több olyan eset a' mult fél-estendőben Leedsben, hogy a' Trades-Union egy küldöttje (emissarius) belépett valamely műházba 's a' munkának véget parancsolt. Alig telt bele fél óra, midőn a' munka egyszerre, mint valamely bájvessző ütésre, megszűnt, 's a' munkások azon nyilatkozással, hogy egy magasb hatalom nekik a' további dolgozást nem engedi, a' mű-

házat elhagyák. Egy illy képtelen tyrannismus úgy mond a' Times, valamint minden más neme a' tyrannismusnak ön tulsági 's kicsapongási által fogja magát szükségképen megbuktatni. A' gyárurak kénytelenítve látandják magokat, vagy szinte egyesülni egymás között 's munkásik kívánatinak közösen állani ellen, vagy pedig visszahúzni lassanként tőkepenzeiket a' gyárokból, hogy a' közelgő veszély előtt vagyonaiknak legalább egy részit mentsek meg. Már ha az első módot választják is, nem cselekedhetnek másképen, mint hogy gyáraikat rögtön bezárják, egy ideig tőkepenzeikből éljenek, senkit, ki a' Trades-Unionnak részese, munkára fel ne vegyennek, 's így számtalan embert tegyenek munkátlanná 's ez által mind a' köz csejdet veszélyeztessék, mind annyi háznépet inségre és szükségre juttassanak. Már ha ez a' látszatra kegyetlen szilárdság mind addig folytattatik, míg alatta majd a' munkások makacssága megtörik, valljon ezek, mint legyőzött fél a' munkára 's engedelmességre visszatérven, várhatnak e kedvezőbb feltételeket, mint a' mellyeket most botorul megvetnek, 's nem fognak e inkább mint valaha uraik kegyelmétől jó akaratjától függeni? — Még ha egy ideig ők, a' munkások, győznének is, végre csakugyan nekik kell megbukniok. Ugyanis olly gyárbirtokosak, kiknek keresetjük nincs épen egy helyhez kötve, más városba fogják gyáraikat szállítani, mint erre már több példát láttunk, midőn névszerint a' spitalfieldsi selyem-gyárosak közül többen a' megállapított árszabás (Preis-scala) miatt Macclesfieldbe, innen pedig az egyesületek bosszontgatási miatt Manchesterbe költöztek, hol most ezen keresetág minden nyomasztó kötelekitől menten a' legszebb virágzásnak indult. De legroszabb esetben is a' gyárbirtokosok visszahúzott tőkepenzeiket más nemű haszonnra fogják fordítani, vagy épen az országból is kivinni 's olly statusokat keresni föl, melyekben nagyobb bátorságot reménylenek. Kérjük tehát a' munkásokat mindenekre, ne hallgassanak a' csábítókra, kik őket csak ön romlásukba vezethetik, 's béküljenek ki uraikkal. Kölesönös engedvények e' kibékülést legkönnyebben megnyithatják 's a' legszívesebbé tehetik. A' munkabér most va-

lőben olly jó, millyen a' köz béke beállta óta soha sem volt; munkát, a' ki csak akar, talál eleget; azért tehát ne akadályozzák a' munkások uraikat közhasznu vállalataikban, mellyek egyszersmind az ők, t. i. a' munkások javát és keresetét is biztosítják, midőn a' belföldi gyárműnek a' külföld vásárain is elsőseget szerezni 's fentartani törekeshnek.

FRANCZIAORSZÁG.

Nov. 5ikén tartatott Párisban Marsmezején a' fővárosi katonaságot azon nagy szemle (revue) mellyet az udvar Leopold király tiszteletére e' napra kitűzött. A' két fejedelem az Orleansház három legidősb hercegitől kísértetve deli 12 órakor indula ki e' szemlére. A' kiállott katonaság 24 gyalog 's 40 lovas zászlóaljából, mindössze mintegy 20,000 emberből, 's 96 álguból állott. Őfelségeik, miután a' sorok előtt végig lovagoltak, a' katonaiskola alatt állapodtak meg, 's most a' seregek lépdéltek el hosszú sorban a' szemlélő fejedelmek előtt, mi is mintegy másfél óra-hosszig tartott. A' királynék 's kir. hgnék a' katonaiskola erkélyéről (balcon) valának a' diszes jelenetnek tanúi. 3¹/₂ órakor az egész királyi ház a' tuileriákba tért vissza, 's estve az olasz énekszínt (operát) volt kegyes jelenlétivel megtisztelni. A' Journal des Débats négy egész lapot tölte be novemb. 5ik számában azon beszéddel, mellyet a' felette impopularis főfiscus, Persil, a' párisi kir. törvényszék újabb megnyitására tartott. Ezen egész beszéd, mint a' Messenger megjegyzi, merő egy dühös és hosszadalmas kikelés a' sajátó, az oppositio, a' szabadság 's mind azon polgárjogok ellen, mellyeket a' nemzetnek az 1830iki júliusi revolutio kivíva. Valamennyi liberalis hírlap boszankodással szól a' főügyvédnek ezen újabb szavalása felől. — A' zajgó sütő- v. péklegények ismét visszatértek a' munkához, miután nekik a' mesterek egy előleges egyezés szerint a' kívánt nagyobb bért megajánlák. Ellenben most már a' varga- 's gyertyamártó legények gyülekeznek külön helyeken hasonló czélú, bölcs tanakodások végett össze; a' szabólegények, kik különben is legjobban vannak fizetve 's kevés ügyesség és szorgalom mellett naponta 5—6 francot kereshetnek, talán már eszök-

re tértek, legalább újabb csínyet felőlők nem hallani. Nincs ujság, melly ezen vakmerő 's botor rendbontóknak pártjokat fogná. —

A' Journal de Paris nov. 9ikén bayonnei levelek után jelenti, hogy El-Pastor Aspeytianál (Guipuzcoában) a' támadó carlosisták által — mikor? nem mondatik — megveretett és San-Sebastianba vonult vissza. Ugyan e' napokban azt is rebesgeték Párisban, hogy general Sarsfield seregestül a' carlosistákhoz áltáptolt. Annyi bizonyos, hogy e' general nov. 4—5ikéig Burgosból elő nem nyomult 's hogy e' késedelemnek okai nem tudvák. — Bordeauxi, nov. 6iki tudósítások szerint Erasó, spanyol carlosista ezredes, bordeauxi szállásáról megszökött 's mint hiszik egyenesen Spanyolországba ment vissza. Ezt szinte bizonyossá teszi azon körülmény, hogy az ezredes elillanta előtt 8000 francot vett fel egy bordeauxi bankirtól egyik (francia vagy spanyol?) carlista comité assignatiojára, melly comité neki a' nevezett háznál még nagyobb summára is nyitotta hitelt. A' National bizonyosnak mondja, hogy a' kormány e' hónap 5ikén telegraphi híreket kapott Spanyolországból, mellyek szerint Madridban oct. 30ikán a' népgyűlések ismét 's még nagyobb erővel ujultak meg, mint oct. 26 és 27dikén. Jelesül egy igen számos csoport, mellyel a' rendes katonaság is barátkozék, a' kir. palota elejébe gyűlt 's nagy lármásan Zea-Bermudeznek fejét kívánta, sőt, mint a' párisi börsén nov. 7ikén hirtelék, e' ministert házából kiragadta 's az utcákon végesvégig hurczolta. — Bayonnei levelek egy újabb hirdetményét közlik don Carlosnak Santaremből oct. 12ikéről, mellyben ez igen politikailag ellene mond azon hirnek, mintha ő vakbuzgó (fanaticus) volna 's csak barátokért és barátok (monachi) által fogna uralkodni; sőt inkább ő kész az ország procuratorait egybe hívni 's azok tanácsát az ország java és kormányzata iránt kihallgatni. — A' mester-, különösen a' szabólegények Párisban összebészelték, hogy mestereiktől nagyobb munkabért fognak kicsikarni; e' végett e' hónap 6 és 7ikén nagy számmal 's lármásan csoportoztak össze a' Palais-royal és St. Honoré-utca tájain, hogy majd a' műhelyekre tödulnak 's az ottan dolgozókat velök egye-

sülésre kényszerítik; azonban többnek elfogatása után a csoport lassankint elszéledt 's a zajnak ez úttal komolyabb következése nem lón. Hasonlók történnek a mesterlegények részéről több más francia városban, mint szinte Londonban is.

A' ministeri Bulletin du Soir megszegi végre (nov. 9ike estvéjén) a' hallgatást a' Spanyolországból érkezett újabb hírekre nézve 's azokból e' következőket közli: A' kormányhoz oct. 31ikeig terjedő hírek érkeztek Madridból. A' kir. önkénytesek lefegyvereztetése minden további akadály nélkül tökéletesen végbe ment, 's a' városból megszököttek legnagyobb része az utánok iramlott lovasság által elfogatott 's fogságra vissza hurczoltatott. Oct. 28 és 29dikén apró népcsapatok járák be a' főváros utcáit, éljen a' szabadság! 's halál Zeá-nak! kiáltozván; de néhány száguldó ór elegendő volt őket szétoszlatni. A' madriti ujság folyvást számos decretumot közöl, mellyekben törvényhozási 's igazgatási reformok foglaltatnak; egyike a' többi közt a' könyvnyomtatást v. sajtót, másika az útleveleket illető törvények 's rendeletek újabb álnézetésit hagyja meg; egy harmadik egyenlő pénz és súlyrendszernek leendő behozatalát igéri. A' nyugoti és déli tartományokban folyvást tökéletes csend uralkodik. Toledo-ban a' kir. önkénytesek minden legkisebb ellenállás nélkül adák be fegyvereiket. Barcelona nov. 6ikaig, Gerona nov. 7ikeig csendes volt; hasonlót mondhatni Valencia és Catalonia tartományokról. Bayoneból írják, hogy El-Pastor Aspeytianál egy kis vereséget kapott, mire gen. Castanjonnal együtt San-Sebastianba vonult. Tolosát a' királyné hivei elhagyák, 's a' támadók ide nov. 7ikén délben bementek. — A' ministeri lap e' tudósításira a' Courrier Français másnap e' következő megjegyzéseket teszi: Bizonyos tehát, hogy a' demokratai mozgás, melly az absolutista önkénytesek lázadásival csaknem egy időben ütött ki oct. 28 és 29ikén is folyvást tartott, 's most már nem egyes polgárok voltak többé, kik a' királyné erkélye alatt a' támadók 's a' ministerium ellen fegyvert kértek, hanem egész csoportok jártak az utcákon rövid de sokat jelentő szókat harsogtatva. A' hi-

vatalos ujság egész özönét közli a' decretumoknak, de bármilly bölcsek is ezek, nem decretumokra van most szükség, hanem kelendő rendszabásokra a' lázadás elnyomtatása, 's a' jó indulatu lakosság kielégittetése végett. Százanként adta ki dom Pedro, míg még Oportóban vala zárátva, decretumait, de ügyét ez által egy lépéssel sem juttatá előbbre, 's Napier eljött e' végre többet tön, mint decretumokból ötven kötet. — A' Bulletin megvallja, hogy El-Pastor Aspeytianál megveretett 's hogy Tolosa e' hón. 7ikén a' támadók kezeikre került. Nincs kétség, hogy ezek most már Irun-t is elfoglaladják, 's ekkor tehát a' mi (francia) katonáink a' Bidassoa hidjánál szemközt fognak állani a' spanyol apostoliakkal. — San-Sebastian lakosi már korábbi tudósítások szerint is nem kevés aggodalomban voltak a' hozzájuk érkezett újabb hírek; meg kell vallani, hogy a' náluk menekhelyt keresett Pastor 's Castanjon jelenléte nem igen lehetett képes aggodalmukat eloszlatni. Egykét ilyen történet elegendő a' lázadás szellemét fölélesztetni 's azt közössé tenni. Felette csudálatos, hogy a' ministeri hirlap (a' Bulletin) csak keletről és nyugatról, u. m. Toledo-ból, Barcelona-, Gerona-, Valenciából közöl 's merő megnyugtató híreket, de csak egy szóval sem emlékezik Burgos-ról, Vittoriáról, Sarsfieldről, és ennek hadáról. — A' kormány kétségkívül az ország minden pontiról kapott híreket, így tehát Ó-Castiliából 's Alavából, a' lázadás középpontiról is; miért nem közli ezeket? e' hallgatás felette alkalmas hitelt adni mind azon vészterhes híreknek, mellyek itt (Párisban) harmadnap óta szárnyalnak. Ha ma (t. i. 10ikén, vasárnap) borse volna, bizonyosan hivatalos hírképen hallanók, hogy Sarsfield elpártolt, vagy katonái elszökdöstek. — Mi haszon, híreket hozni Spanyolországnak azon tájairól, hol semmi sem történik, ha az ember mit sem szól azokról, hova minden szem figyelemmel feszül 's hol az egész ügynek el kell majd dölnie? — Legyen csend most keleten és délszakon, Cataloniában 's Valenciában, Toledo-ban és Geronában: de ha az, a' mit itt Sarsfieldről hirtelnek, megvalósul, úgy ezen csend sem fog majd sokáig tartani.

Ug
kén a'
Carlos
baoban
hogy B
field ké
hivségé
végre l
alattim
megszö

Bo
rispe
ból, ho
geit a'
fel. —
kit teh
nek kö
kül oda
Madrid
rét véd
delem
's önfé
tobb 's
hiveit
franci
zeledte
ámbar
szik,
ezt Ze
rára te
vők) s
hogy
vereté
gitsen
tandja
más k
kor Z
fogja
dási p
Sarag
sen el
hirnek
hoz pá

F
séghez
hivás
rodalo
Dresd
összes
latkoz

Ugyancsak a párisi börsén 's nov. 9-ikén a' többi közt azt is hirtelék, hogy don Carlos Biscayába megérkezett 's e' hir Bilbaoban örömmünnepekre ada okot; továbbá, hogy Burgosban támadás ütött ki és Sarsfield kénytelen volt több sorkatonát, kinek hívségében nem bizott, lefegyvereztetni; végre hogy Calomarde, VII. Ferdinand alatti minister 's főfő carlista, Orleansból megszökvén, Bilbaoba megérkezett.

Bordeaux, novemb. 5-ikén. General Harrispe épen most kapá a' parancsot Párisból, hogy hadi állásait változtassa és seregeit a' határok legszélsőbb pontjain állítsa fel. — Sokan azt hiszik, hogy a' királyné, kit tehetetlen sőt talán áruló férjfiak vesznek körül, Franciaország segedelme nélkül oda van. 22.000 emberének kell lenni Madridban, hogy leányát 's gyűlölt ministrét védelmezhesse. Hihetőleg francia segedelem nélkül is könnyebb volna e' védelem 's önfentartás, ha a' királyné egy elszántabb 's határozottabb politika által akarná hivatást erősíteni 's gyarapítani. Egyébiránt a' francia hadnak a' határszélekhez már közeledte is féken fogja tartani a' carlosistákat; ámbár az itteni spanyol menekvők azt hiszik, hogy Franciaország ha közbe járul ezt Zea-Bermudeznek inkább javára mint kárára teszi, 's azért ők (a' liberalis menekvők) szinte arra határozhatnák el magokat, hogy most eleinte — a' Francziák visszaveretése végett — inkább Merinonak segítsenek. Talán nem sokára maga is átlátandja a' királyné, hogy ön javára nézve más kézre kell bízni a' fő kormányt 's ekkor Zea urat hihetőleg marquis Amarillas fogja felváltani. Egy bayonnei levél támadási próbákat említ Grenadából (oct. 26.) és Saragossából, mellyek azonban szerencsésen elnyomattak; továbbá ellene mond azon hirnek, mintha gen. Sarsfield a' carlistákhoz pártolt volna.

NÉMETORSZÁG.

Frankfurt, nov. 6-ikán. A' német szövetséghez tartozó minden kormányhoz azon megbívás vala küldve, hogy egy az ausztriai birodalomnak valamely városában (mások Dresdát is emlegetik Saxoniában) tartandó összes ministeri conferentia iránt adnák nyilatkozásukat. Most már e' conferentia tartá-

tásában valamennyi kormány megegyezett 's csak annak kijelölését várják: hol és mikor fog az összeülni, hogy meghatalmazottikat utasításokkal együtt oda elindítsák. A' nagyobb német udvarok főministereiket fogják e' conferentiára küldeni, a' kisebbek pedig curiánként küldenek képviselőt, úgy hogy a' küldöttek száma mindössze 17 lesz. Gróf Münch-Bellinghausen ide, úgy látszik, csak e' conferentia után fog majd visszatérni, az alatt Nagler ur viszi az előlülést, ki most épen élénk értekezést folytat a' haagai udvarral. Mondják, hogy a' szövetséggyűlésnél megbízott francia követ vissza fog hivatni. Nem hihető, hogy némely újabb, kedvező feltételek mellett városunk is (Majna-Frankfurt) a' porosz vámrendszerhez álland.

TÖRÖKORSZÁG.

A' bécsi Beobachter újabb, egész oct. 25-ikeig terjedő tudósításokat közöl Konstantinápolyból. Ezek szerint a' nevezett hónap 17-ikén Zewzi Ahmed basa, titkos haditanácsnok (musir), küldetett rendkívüli követül a' pétervári udvarhoz 's oda, miután a' négy nagyobb udvar követeitől bucsút vón, el is indult. Vele megy Sekib effendi mint követségi titoknok, két tolmács (görögök), 's több hadi tiszt. — A' nagy-ur Mavrojeni Jánost, a' bécsi udvarnál ügyvivőjét, a' török díszjellel, neve: nisáni iftihár, ajándékozta meg, melly kegyelemben több, a' török sereg gyakoroltatása végett Konstantinápolyban maradt, orosz tiszt is részesült. — Aleppoból septemb. közepéről jött tudósítások szerint Ibrahim basa az Alexandrette (város és kikötő) körüli mocsárok kiszáritásával foglalatoskodott, melly munkára naponként ezernél több embert fordíta. Célja e' munkánál az ottani levegő egészségesbítése, mi is a' kereskedésre nézve annál kívánatosb, minthogy télnek idején ez itt az egyetlen biztos kikötő. A' Libanon hegyi 's Naplus vidéki lakosok nem akarják kiadni fegyvereiket, mint nekik Ibrahim parancsolá vala, 's egy részök Meseriberősége körülgült össze 's az ellenök küldött lovasságot, mint hallik, visszaveré. Nagyobb megütkezést okozott Syriában Ibrahim egyik legjelesb generaljának, Selim beynek, megszökte, melly tettnek okait nem tudták kitalálni. Az áruló Selim azonban több vele

megszökött tiszttel együtt october elején Konstantinápolyba érkezett meg. — Candiából jött újabb hírek szerint a' vice-király (Mehemed Ali) a' francia és orosz consulságok által tudokra adatá az ottani támadóknak, hogy a' sziget lakosi csupán a' 4, 8 vagy 16 piasternyi személyadónak (Kopfststeuer), törökül Kharads (harács) lesznek alávetve, egyébiránt semmi más adót nem fizetendek azon felül, mit a' portának egyenes urasága alatt fizettek. Ezen kívül szabad lesz nekik, birtokaikat eladni 's, a' hova tetszik, kiköltözni. De a' Görögök ezen ígéretekben nem bíztak, annál kevesebbé, hogy az orosz és francia consulok nem akartak azok teljesítéséről kezeskedni. Ennél fogvást a' fölkelt nép folyton Morniez körül vala egybe gyűlve 's a' seraskier hasztalan szolítá fel őket több ízben is elszéyedésre. — Oct. 2ikán angol adm. Malcolm jött a' szigetre, hogy e' baj lecsillapíttatását segítse, de nem boldogult, 's csakhamar oda hagyá a' szigetet nagyon boszankodván a' Görögökre. — Egyenest Alexandriából oct. 2ikáról jött levelek szerint mihelyt a' vice-király az ő elutazta után Candiában kiűtött lázadásról tudósíttatott, parancsot adott, hogy a' kikötőben feküdt hajóhadnak egy része tüstént Candia ellen menjen, meghagyván egyszersmind az admirálul nevezett Osman basának, hogy a' támadást akármibe kerüljön is, nyomja el. A' flottarész sept. 28ikán Alexandria alól csakugyan kiindult 's a' vice-király nyomban azután több szállító hajót béreltetett, mellyek mintegy 4—6000 fegyverrest vigyenek Candiába. Ezek megérkeztek az aegyptusi rendes katonaság e' szigeten 12—14,000 főre menend. Az, hogy a' candiabeli törökök a' fellázadt görögséghez készültek csatlakozni, ugy látszik, egyik fő rugója volt a' vicekirály olly kemény és sürgetett rendszabásinak. — Candiái legújabb tudósítások után (ugyancsak a' bécsi Beobachterben) az aegyptusi hajóhad Osman basa alatt e' sziget alá csakugyan megérkezett és seregeit kiszállítván egy falut, mellyben a' támadók tanyáztanak, megrohanással bevett 's azokat szét verte.

ELEGY HIREK.

A' mult hónapokban 104 különmemű vét-

ségű foglyot kísért egy orosz zászlóalj (bataillon) Sibiériába, midőn utjokban a' tobolski kerület egyik falvában tűz ütött ki, mellyet nagyobb kártételtől csupán a' nevezett rabok és zászlóalj egyített munkássága gárolt meg. E' tettnek jutalmául az orosz császár minden katonának 25, minden rabnak pedig 15 rubelt adatott 's ezen kívül az utóbbiak közül azoknak, kik rabmunkára valóknak ítélve, e' büntetésök pusztá telepedésre (Sibiériában lakásra) enyhítettett, azoknak pedig kik pusztá telepedésre valóknak ítélve, a' hazatérés, ha különben nekik ugy tetszenék, — mert lehetnek olyanok is, kik inkább szeretnek Sibiériában lakni, mint közel a' tűzhöz, — megengedett.

UJABB.

Don Miguel minden hadastul oct. 26dikán még folyvást Santa Remben volt, don Pedro hada pedig a' város alatt, mellyet minden órán ostromlandó vala. A' migueliták azonban itt makacs és ha lehet hosszas védelemhez készültek. — Don Miguel marsal Bourmontnak a' Krisztusrend nagy keresztjét küldötte meg. A' Journal des Débats novemb. 11iki számaszerint a' spanyol carlosista támadók San-Sebastiant készültek megtámadni. Gen. Lorenzo oct. 26ikán megverte ugyan őket Logronjonál 's e' helyet elfoglalta, de ezen isolált csapás nincs a' támadókra nagy hatással. Sarsfield mintegy 5—6000 emberrel 's 8 álgyuval folyvást Burgosban volt, honnan kiindulni nem mert. Merino csapata Ó-Castiliában nőttön növekedik; a' baski tartományokban 14—15,000 fegyveresre megy a' támadók ereje, 's a' nevezett ujság szerint csakugyan Bilbaot kell a' támadás fészkének tekinteni, honnan 20—30 mérföldnyi környéken a' legszomorúbb 's csak nehezen zabolázható polgárháboru dulong. Madridból a' már közlötteken kívül semmi új, hanem csak az, hogy a' kormányhoz a' támadás terjedezéséről sűrű 's aggasztó hírek érkeztek 's mindenfelé segéd katonaság ki-vántatott, de ez nem igen telt 's a' mik elküldettek is, csak igen lassan, aluszékonyan mozogtak. —

Bank-részvény nov. 19ikén 1197½.